

UVODNA RIJEČ

Poštovano čitateljstvo,

uvodna riječ osmog broja Zagrebačke pravne revije posvećena je, osim već tradicionalno novoobjavljenim radovima, našim vrijednim, a sada i brojnim recenzentima. Nastojat ću nadoknaditi propust što u dosadašnjim uvodnicima, pri odavanju zahvale i priznanja svim sudionicima uredničkog procesa, nisu bili spomenuti oni najvažniji, recenzenti. Nije pretjerana tvrdnja da rad recenzenata znanstvenih i stručnih radova ima fundamentalnu ulogu, ne samo za uspjeh i kvalitetu pojedinog časopisa nego i za razvoj znanosti, napredak znanstvenika te integritet ukupne znanstvene i akademske zajednice. Urednička pozicija daje najbolji uvid u važnost njihova rada i otkriva da on ne služi samo selekciji i kategorizaciji radova nego se sastoji i u preuzimanju, osobito u časopisu ovog profila, mentorske uloge prema autoru. S velikom sigurnošću mogu potvrditi da nemali broj radova u Zagrebačkoj pravnoj reviji ne bi bio objavljen da su se recenzenti ograničili isključivo na šturi ili sterilni kritizerski pristup te da nisu imali konstruktivan i korektivan stav prema recenziranom radu. U brojnim slučajevima recenzenti su preuzeli ulogu mentoriranja rada, pristupajući autorima s poštovanjem i sa željom da im pomognu u njihovu nastojanju da znanstveno obrade pojedinu temu, pišući recenzije u obliku detaljnih izvješća koja upućuju na sadržajne i tehničke kvalitete i nedostatke rada te propuste u priznanju postojećeg znanstvenog opusa o predmetnoj temi, dajući konkretne sugestije za izradu relevantnijeg, potpunijeg i jasnijeg rada. S obzirom na to da je Revija časopis primarno namijenjen polaznicima poslijediplomskih studija, koji prolaze trnovit početnički put stvaranja znanstvenog djela, doprinos je recenzenata često bio od presudne važnosti. O tome ne svjedoči samo ovdje izrečeno priznanje uredništva Revije nego i zahvala brojnih autorica i autora koji su došli do svojeg cilja samo zahvaljujući znalačkom i savjesnom rukovođenju svojih anonimnih recenzentica i recenzenata. O akademskom integritetu naših recenzenata govori i činjenica da smo imali slučajeve deklariranja sukoba interesa, primjerice zbog prethodnog sudjelovanja u izradi rada.

S druge strane, uredništvo Revije čvrsto je branilo načelo anonimnosti recenzentskog postupka, u kojem su oba aktora, autor i recenzent, anonimni (*double-blind peer review*), smatrajući ga jednim od temeljnih postulata objave znanstvenih radova u Republici Hrvatskoj. Osim obostranog anonimnog recenziranja, u uredničkom postupku koristi se i sustav jednostranih anonimnih recenzija, kod kojih je autor poznat anonimnom recenzentu (*single-blind peer review*), te sustav javnog recenziranja (*open peer review*), u kojem ni autor ni recenzent nisu tajni. Jednom drugom prilikom pozabaviti ćemo se prednostima i nedostacima navedenih opcija. Sada treba samo ukratko napomenuti da se stav uredništva temeljio na činjenici da je hrvatska znanstvena zajednica u odnosu na pojedine grane, a osobito pojedine znanstvene teme, vrlo ograničena te da se velika većina radova u području prava piše i pisat će se na hrvatskom jeziku. Stoga se recenzentski postupci znanstvenih radova u Hrvatskoj ne mogu uspoređivati s međunarodnim časopisima ili časopisima pisanima na nekom od svjetskih jezika, koji su, među ostalim, i

iz razloga mogućnosti uvođenja u cijelosti međunarodnog recenziranja uveli sustav javnog recenziranja. Anonimnost recenzenata ne znači njihovu nevidljivost jer se njihova posvećenost, temeljitost i stručnost ogleda u svakom objavljenom kvalitetnom znanstvenom ili stručnom radu. Iskustvo uredništva Revije jest da recenzentima veo tajnosti nije bio prepreka, nego poticaj da posvete svoje vrijeme detaljnom iščitavanju i analiziranju autorskih radova, pisanju konstruktivnih i korisnih recenzija, te tako na najbolji mogući način podrže sustav znanstvene izvrsnosti.

Uredništvo je posebno zahvalno recenzentima na obrani časopisa od plagiranja kao realne opasnosti za njegov integritet i znanstvenu vrijednost. Plagijat tuđeg znanstvenog ili stručnog rada znači prepisivanje ili čak mehaničko kopiranje dijelova tuđih tekstova ili cijelih radova i njihovo podmetanje kao svojih. Navodni autor u svojem radu ne citira originalnog autora, nego prisvaja pod svojim imenom njegov intelektualni rad, ideje, izražaj i tekst. Radi se o intelektualnoj otmici (lat. *plagiarius* otmičar, *plagiare* oteti) ili krađi, nezakonitom i nemoralnom postupku koji upućuje na akademsku nekorektnost i nepoštenje autora, a predstavlja i kazneno djelo povrede osobnih prava autora ili umjetnika izvođača. Jedna vrsta plagijata jest samoplagiranje, u kojem ne dolazi do krađe tuđeg teksta, ali se ipak obmanjuje izdavač da objavljuje nešto novo, do sada neobjavljeno. Plagiranje je oblik znanstvene korupcije, koja uništava integritet znanstvene zajednice i koči napredak znanosti te onemogućuje njezino integriranje u međunarodne znanstvene tokove. Poruka koja se šalje mlađim autorima da se bez znanja i truda, diletantizmom, nepoštenjem ili, u blažim slučajevima, površnošću i nemarom može doći od javnog priznanja, titula ili napredovanja pogubna je za cijelo društvo. Posebno težak slučaj plagiranja postoji kada ga čine pripadnici akademske zajednice te osobe sa stečenim stupnjem doktorata znanosti jer su kroz svoje obrazovanje nedvojbeno upoznati s metodologijom i pravilima znanstvenog rada te se ne mogu opravdati nehomičnim postupanjem, kao i pravosudni djelatnici, ustavni suci ili visoki državni dužnosnici, čija konstitutivna crta mora biti savjesno i etično postupanje. Iako plagiranje predstavlja jedan od najtežih prekršaja etičkih pravila u znanstvenom radu te iako smo svjedoci brojnih afera javnih osoba vezanih uz plagiranje radova, hrvatska akademska i znanstvena zajednica još nije implementirala učinkovit sustav za detektiranje i sankcioniranje ove razarajuće pojave. Pri tome treba naglasiti da, iako je nedvojbeno da je kaznena, akademska i etička odgovornost za plagiranje primarno na autoru, ipak o ovoj pojavi moraju voditi računa i mentori, povjerenstva, uredništva i recenzenti, a na ustanovama, odnosno izdavačima leži institucionalna odgovornost za uspostavljanje odgovarajućih procedura i mehanizama za otkrivanje ovakvih negativnih pojava te njihovo sankcioniranje. U časopisu širokog profila kao što je Zagrebačka pravna revija uredništvo nije u mogućnosti samo u svim slučajevima utvrditi preuzimanje tuđeg ili vlastitog ranijeg teksta bez odgovarajućih referencija te se i u tom pogledu oslanja na pronicljivost recenzenata, koja je u našem slučaju do sada bila za svaku pohvalu. Stoga izražavam zahvalnost svim recenzentima zbog njihove visoke profesionalnosti i odgovornosti prema znanstvenom radu.

Sa zadovoljstvom mogu predstaviti četiri znanstvena rada u ovom broju Revije, koji bi se svojom aktualnošću i doprinosu relevantnim društvenim i pravnim pitanjima mogli naći i u rubrici o zakonodavnoj, pravnoj i upravnoj praksi. *Josip Vučković* napisao je izvrstan rad o demokratskom legitimitetu neovisnih regulatornih agencija u poredbnom ustavnom pravu. Koristeći teorijsku i poredbenopravnu analizu, upozorio je na prednosti i nedostatke povjeravanja bitnih funkcija vlasti politički neodgovornim upravnim tijelima, odnosno regulatorima. S jedne strane istakao je kao prednosti takva sustava nepristranost, profesionalizam i izolaciju od političkog pritiska, s druge strane radi se o tijelima koja nisu politički odgovorna, nemaju demokratski legitimitet, pa se otvara pitanje njihova nadzora i mogućnosti zanemarivanja javnog interesa. Vrijedan rad o problematici pravnog uređenja sustava tehničkih pregleda vozila u Republici Hrvatskoj iz perspektive pravila o tržišnom natjecanju napisao je *Igor Bošković*. Tema je kod nas do sada rijetko obrađivana, a jasno autorovo zauzimanje stava da poslove tehničkih pregleda vozila ne treba promatrati kao pružanje usluga na tržištu, nego da se radi o obavljanju poslova državne uprave, utemeljeno na detaljnoj znanstvenoj analizi, predstavlja važan doprinos postojećoj znanstveno-stručnoj raspravi. *Teo Giljević* u svojem radu o upravnim kapacitetima hrvatskih ministarstava pomogao je rješavanju pitanja depolitizacije i profesionalizacije javne uprave kao jednog od gorućih hrvatskih društveno-političkih reformskih zahtjeva. Temeljeći rad na pojmu upravnog kapaciteta, usredotočio se na njegovu personalnu komponentu prihvativši tezu da kapacitet djelovanja uprave ovisi najviše o profesionalizaciji ljudi koji u njoj rade. Ključan dio rada jest prikaz rezultata vlastitog istraživanja o broju i obrazovnoj strukturi zaposlenih u hrvatskim ministarstvima te stupnju politizacije ministarstava. Autor navodi kako je podatak da su pojedine prijedloge propisa izrađivali odvjetnički uredi umjesto službenika ministarstava indikator upravnog kapaciteta pojedinih ministarstava. Rad o vrlo aktualnoj temi spolnog iskorištavanja djece na računalnom sustavu ili mreži u Republici Hrvatskoj iz aspekta kriminalističkog postupanja napisao je *Ivica Kokot*. Ističe da je ova kriminalna pojava uvjetovana razvojem informacijsko-komunikacijskih tehnologija, upozorava na izraziti aktivizam koji je obilježio međunarodnu zajednicu, ali i na granice represije koje je postavio Europski sud za ljudska prava, prikazuje fenomenologiju ove vrste kriminaliteta, a važan doprinos kriminalistici predstavlja identificiranje temeljnih odrednica kriminalističkog postupanja. Za popunjenost rubrike prikazi možemo zahvaliti *Ivi Bjelinski Radić*, koja je opisala međunarodnu konferenciju „Radni odnosi – razvoj i izazovi“, održanu u travnju 2015. u Zagrebu u organizaciji Katedre za radno i socijalno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu u suradnji s Ministarstvom rada i mirovinskog sustava. Stoga jedino preostaje da vas prepustim čitanju najnovije hrvatske znanstvene literature.

Glavna urednica,

prof. dr. sc. Zlata Đurđević